

MAGÁNY ÉS TÁRSASÁG

ÜNNEPI PILLANATOK

Pataki Ferenc, Olasz Attila és Olasz Sándor
(forrás: NLVK, fotó: Fülöpné Rákos Éva)

Dr. Olasz Sándor (1949. július 19. - 2011. február 21.) Irodalomtörténész, a *Németh László Társaság* elnöke, a *Tiszatáj* főszerkesztője. Lapunk indulásakor biztató gondolataival próbált segíteni. Mi most a *Magány és társaság* című könyvének *Jegyzet a boldogságról* írásának egy részletével búcsúzunk tőle.

„*A* mögöttünk lévő század fordulatai látszanak körvonalazódni. Hogy mit gondolunk a boldogságról, az legteljesebb mértékben összefügg, amit magunkról, a világgal való kapcsolatunkról gondolunk. Részei vagyunk-e még az egésznek? Kimondható-e még az egész? Megnevezni vagy megszólítani tudjuk-e a dolgokat? Mit gondolunk az irodalomról? Hisszük-e, hogy az irodalmi mű az embert fejezi ki, az emberi állapotot a világgal szemben? Azt a titokzatos folyamatot, melyben a világ átszűrődik rajtunk. Következésképpen a leírt szavak sem üresek, hiszen mögöttük asszociációk, élmények hullámanak, egyszóval maga az élet. Miközben szóépítményeinkből kikapuk, ablakok nyílnak élményre, életre, valóságra, természetesen nem azonosak azzal.

A fontos kérdéseket újra föltehetjük, mondta néhány évvel ezelőtt Esterházy Péter. „Magunk mögött hagytuk a hamis nyugalom végtelennek hitt évtizedét, mely azt gondolta magáról, hogy »megy minden« és mehet minden, nagy kérdésekkel nem kell és nem lehet foglalkozni, semmit se tudok vagy mindent tudok, ennek nincs jelentősége.” (A *szabadság nehéz mámore* kötetből A *Bermuda-háromszög* című írásából idéztem.) A világ arcába kell néznünk. Csakhogy ez az arc – továbbgondolva Esterházy kijelentését – már nem vagy nemcsak az az arc, ami Kosztolányi, Ottlik vagy Juhász Ferenc műveiből néz ránk. Amikor 2000-ben a *Szabadulás* című, csonkán maradt Márai-regény megjelent, Sándor Iván figyelmeztetett arra, hogy ez a mű törést jelez. A szabadulás nem szabadulás, s ami boldogság lehetne, valójában a boldogtalanság folytatása. Talán az sem véletlen, hogy az ezredforduló táján jön el a *Sorstalanság* (újra)olvasásának és valódi értéke fölfedezésének ideje. Köves Gyuri fordultatos életében az állandóság tudatosodik. Avagy milyen boldogság-töredéket és -lehetőséget mutat meg Krasznahorkai László *Háború és háborúja* a jók és nemesek eltűnéséről? Vagy Kukorelly Endre regénye (*Tündérvölgy*), mely az ironikus címmel pontosan ellentétet fogalmaz meg. Olvasom Kollár Árpád versét, a *Hajnali Részeg-észt*: „gondolni kéne valami szépre”, „olyasmit, hogy a lét, hogy a fények”, s a vers végén: „na, csókolom Kosztolányit”. Tandori Dezső írja a „*Jön! Jön! A Kosztolányi-125-!?*”-ben: „Ma már fogalmam sincs, mi ez / az egész. Nincs rá rész.” Meglehet, évtizedek óta már nemcsak az eltűnt idő, hanem az eltűnt egész (és rész) nyomában járunk?”

(in: *Jegyzet a boldogságról*. [2008] = *MAGÁNY és TÁRSASÁG KÖZÖTT*; *Tiszatáj* könyvek Szeged, 2009., p. 223-225)

ÜNNEP VÉGIGJÁRNI A TERMEKET...

Megszámolni is nehéz, hány kiállítás létrejöttében segítkezett, vagy hány művész alkotói életútját egyengette és segíti ma is Hegedűsné Dékány Magdolna, a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszttel kitüntetett, nyugalmazott művészeti referens. Kérésünkre Hódmezővásárhely legrangosabb művészeti kiállításáról, az *Őszi Tárlat*ról, mint a bíráló bizottság tagja idézi föl az emlékeit.

1977 szeptemberének első napján kerültem a Tornyai János Múzeumba, mint múzeumi népművelő. Ekkor már zajlott az az évi Tárlat rendezése. A következő évtől azonban a szervezés összes fázisával megismerkedhettem. Az Előkészítő Bizottság tavaszi ülésétől a decemberi zárásig. Az eltelt harminchárom év alatt öszszegyűlt tapasztalat alapján mondhatom, hogy a beküldött művek színvonala mindig igen heterogén volt. A zsűri alázatos munkájára mindig nagy szükség volt, és lesz a jövőben is azért, hogy egy egységesnek mondható, országos jelentőségű kiállítás jöjjön létre a kiválókat munkákból.

A képzőművészet kifejezőeszközei, a stílusok, egy örökké munkálkodó belső fejlődés következtében is változnak az évtizedek alatt, másrészt a világ is változik, melynek visszatükrözése a művészet elsődendő feladata. Így új kifejezőeszközök és új témák sokaságával találkozunk az Őszi Tárlatok sorában, de valójában ez a megújulási képesség a biztosíték, a garancia arra, hogy bár a tárlat ötvenhét éves, mégis üde, mégis fiatal, mégis hiteles, minden évben új vonzerővel bír.

A vásárhelyiségre utaló jegyek vizsgálatokor had idézzem a fiatal művészettörténészt, Szabó Noémit, aki az 55. Vásárhelyi Őszi Tárlat katalógusának előszavában így ír:

„Az elmúlt évekhez hasonlóan az ideai válogatás is azt az üzenetet közvetíti, hogy Vásárhely nem kíván megfelelni az éppen futó művészeti trendek elvárásainak, ugyanakkor a hagyomány ápolása mellett mindent megtesz a szélesebb művészeti horizont befogadására. Az ötvenöt éves lét már önmagában bizonyítéka annak, hogy a szellemiséghez való hűség nem zárja ki szándékok és célok állandó aktualizálását. A gyorsan változó művészeti divatok, tiszavirág életű kezdeményezések és irányzatok útvesztőjében, feledhető és unalmas kiállítások hosszú sorában a vásárhelyi tárlat – Szuromi Pál plasztikus metaforáját idézve – az öreg diófa szívósságával és erejével él túl mindent és mindenkit, tegyük hozzá nem kevés új hajtást hozva.”

E kiállítás Európában szinte egyedülálló az ötvenhét éves évenkénti folyamatosságával és mégis őrizve megújító.

Az alapító atyák — Galyasi Miklós múzeumigazgató, Kurucz D. István festőművész, Szabó Iván szobrászművész és Almási Gyula Béla festőművész — meghívásos jelleggel szervezték meg a seregszemlét, csak az vehetett részt, adhatott be művet a zsűri elé, aki az alábbi négy kritérium valamelyikének megfelelt. Első forrás: Hódmezővásárhelyen élő művész, második forrás: itt született, már más városban élő, de gyökereivel idekapcsolódó alkotó, harmadik forrás: a Hódmezővásárhelyre letelepedő, negyedik forrás: a vásárhelyi Művésztelepekre rendszeresen visszajáró alkotó. Az Őszi Tárlatok ma is elsősorban az alapító elven működnek, ma is meghívásos jellegű, de már nem szigorúan a négy alapelv alapján. Az Őszi Tárlatok Előkészítő Bizottsága mindegyik tagjának joga van javaslatot tenni meghívandó alkotóra és a kurátor maga is dönthet ebben a kérdésben. Az Előkészítő Bizottság tavaszi nyitó ülésén minden évben felülvizsgálja a meghívottak listáját és módosít. A testület által elfogadott névsor alapján kapják meg a művészek a felkérő levelet műveik beadására. A beadható művek